

MILIEUMAGAZINE

NR 2

Verdieping in duurzaamheid

CO₂-hergebruik
Onmin met OMRIN
BENG: Slappe hap?
Conjunctuur & milieu
Beter zonder ploeg
Papierrecepten
Kleine turbines

MILIEUMAGAZINE

In dit nummer:

Artikelen

- 10 Conjunctuur en leefmilieu
- 12 Van klimaatkiller naar brandstof
- 14 Papier maken zonder water?
- 16 Van EPC naar BENG
- 18 Wegen naar betere lucht
- 20 In onmin met OMRIN
- 22 Kijk mij groen doen
- 24 Bezem door de kast
- 29 Kleine turbines kunnen wel
- 30 Nooit meer ploegen

Rubrieken

- 04 Hoofdredactioneel
- 04 Nieuws
- 07 Column Marjolein Demmers
- 09 Internationaal nieuws
- 26 Bedrijf en product
- 28 De milieuprofessional
- 32 Bedrijfsprofiel
- 34 Forum
- 35 Agenda en colofon

10 Magere jaren en milieu

Economen voorspellen alweer een recessie. Als die komt, waar vallen dan de klappen voor het milieu?

12 CO₂-hergebruik in brandstoffen

Productie van methanol en mierenzuur biedt kansen, al moet er nog veel gebeuren.

16 BENG: een 'slappe hap'?

De Energieprestatiecoëfficiënt maakt plaats voor Bijna Energieneutraal Gebouw. Een verbetering?

20 'Terugwincentrale' of 'afvaloven'?

De Reststoffen Energie Centrale van OMRIN houdt de gemoederen nog altijd bezig.

24 Bestrijdingsmiddelen afvoeren

'Bezemacties', omdat veel agrariërs restanten verboden bestrijdingsmiddelen hebben staan.

IN ONMIN MET OMRIN

Terugwincentrale voor de een, afvaloven voor de ander

De afvalverbrandingsinstallatie van het publieke afvalbedrijf OMRIN dateert pas van 2011, maar er is vermoedelijk geen bedrijf waarbij de gemoederen over de milieu-uitstoot zo hoog opliepen, de protesten duren tot op de dag van vandaag voort.

RENÉ DIDDE

OMRIN, Fries voor 'kringloop', is onder meer bekend van hergebruik van afvalplastic in stofzuigers van Philips, is ook mede-oprichter van 'Friesland Circulair', die de recycling van spijkerbroeken als isolatiemateriaal in de bouw oppakt en gangmaker is van de Recycling Boulevard waar start-up bedrijven de circulaire economie in praktijk brengen. Hoe kan het dat het afvalbedrijf in de eigen achtertuin op zoveel weerstand stuit? "Het bedrijf gaat van incident naar incident, vooral doordat de stoompijpen van de Reststoffen Energie Centrale ten behoeve van FRISIA Zout (de verbranding van het huishoudelijk afval levert elektriciteit, stoom en warmte op, red.) vaak uitvallen", zegt milieu-gedeputeerde Michiel Schrier (SP). Schrier hekelt ook de stofemissies, die volgens toxicologen dioxines bevatten, waarover te laat werd geïnformeerd. Het kwam OMRIN op meerdere dwangsommen te staan, de hoogste bedroeg € 20 duizend. "Het omgevingsmanagement van OMRIN is ook niet sterk", vindt Schrier. "Ze benaderen de materie te technisch, terwijl de bevolking zich zorgen maakt over hun gezondheid. Dat gebrek aan vertrouwen moeten ze echt terugwinnen."

De gemeente Harlingen, aandeelhouder van de Reststoffen Energie Centrale (REC), laat op dit moment zelfs een onderzoek uitvoeren naar de 'juridische, organisatorische en financiële consequenties van sluiting van REC' door internationaal onderzoeksbureau Ecorys. Dat lijkt een zinloze weg, want de provincie gaat als bevoegd gezag over een eventuele sluiting. Ook de gemeente vindt dat de bevolking van meet af aan niet goed betrokken is. "Als mensen een rookpluim zien, iets horen sissen of iets ruiken, willen ze snel weten wat er aan hand is. Anders ontstaat er onrust. Ze leggen de storingen niet goed uit", zegt gemeentewoordvoerder Jennifer Zwierstra.

Verkeerd ontworpen

In zijn woon-werkhuis in het pittoreske centrum van Harlingen zegt advocaat Henri Sarolea dat de hele centrale verkeerd is ontworpen. "De schoorsteen is met veertig meter slechts de helft van wat gangbaar is. Wij hebben al in 2010, vóór de bouw, gewaarschuwd dat verspreidingsmodellen waarvan OMRIN zich bedient niet werken aan de rand van grote wateroppervlakken zoals de Waddenzee", aldus Sarolea, die 17 inwoners in Harlingen vertegenwoordigt, waaronder een akkerbouwer onder de rook van de schoorsteen.

De advocaat denkt ook dat de naverbranding in de tweede trap regelmatig bij te lage temperatuur plaatsvindt door partijen te vochtig afval waardoor mogelijk dioxines kunnen ontstaan. "Dioxines ontstaan zeker door het veel aan- en uitzetten van het verbrandingsproces als gevolg van de vele storingen. Vergelijk het maar met de zwarte pluim die uit de auto komt als je start." Sarolea voert nog steeds meerdere processen tegen de REC, bij de Raad van State en Rechtbank. Nu, half januari heeft hij net twee zittingen achter de rug, waaronder een bezwaar over afwijkende zuurstofpercentages en te lage temperaturen in de verbrandingskamer en ook tegen niet in de vergunning aange-

geven maar wel gerealiseerde 'bypasses' (zonder rookgasreiniging) in het verbrandingsproces.

Kippeneieren

Toxicoloog Abel Arkenbout van het bureau Toxico-Watch vond al in 2013 dioxines in de eieren op 23 locaties van hobbykippenhouders onder de rook van de REC. Dat leidde ertoe dat de rookgassen van de Harlingse installatie gedurende ruim ruim jaar permanent – storings uitgedoemd – werden bemonsterd op dioxines, furanen, PCB's en gebromeerde en gefluoreerde verbindingen. Dat gebeurde met de zogeheten AMESA-methode, een primeur voor Nederland.

"Gedurende 20 duizend uur meten bleek dat de REC permanent boven de waarde zat van de steekproef die wettelijk een keer per jaar verplicht is." Daarnaast werd de norm uit de vergunning enkele keren fors overschreden, licht Arkenbout toe. "Uit de loggegevens bleek ook duidelijk dat in de meetperiode de REC twaalf keer werd stilgelegd en weer werd opgestart. Daarbij werd de limiet zeven keer van de twaalf keer overschreden." Behalve dat er problemen waren met de stoompijpen, viel ook de ventilator regelmatig uit. Het verbrandingsproces is niet stabiel, vermoedelijk ook omdat afval niet homogeen bij de juiste temperatuur wordt verbrand.

'Geen gevaar voor volksgezondheid'

In de ontvangstruimte van de REC, in de industriehaven ten noorden van Harlingen, legt OMRIN-directeur John Vernooij uit dat zelfs als alle aantijgingen zouden kloppen, er geen gevaar is voor de gezondheid van de inwoners van Harlingen. "Zelfs zonder rookgasreiniging en bij ongunstige windomstandigheden, is berekend dat de emissies veertien keer hoger zouden moeten zijn om gezondheidseffecten te zien", verwijst Vernooij naar een uitspraak van de Raad van State.

"Ja, als je dan nog beweert dat er gezondheidsgevaar is, wordt het voor ons lastig."

Vernooij ontkent de problemen met de REC niet, maar

wijst er op dat andere installaties, zoals AVR in Rijnmond, Attero in Moerdijk en HVC in Alkmaar vaker problemen hebben met door corrosie scheurende tegelwanden in stoompijpen en ovenbekleding.

"Dit voorjaar gaan we het definitief oplossen met een nikkellegering van inconel."

OMRIN overlegt onderzoek van de GGD Amsterdam dat de lucht in Harlingen vergelijkbaar is met de rest van Friesland en beter is dan in de Randstad. "En alle eieren van hobbykippen in Nederland hebben dioxinesporen. Kampvuren, barbecues en vooral houtkachels dragen daaraan bij." Biomonitoring-onderzoek van Wageningen toont bovendien tot nog toe elk jaar aan dat dioxines in melk wegvallen in de achtergrondruis en niet hoger zijn dan soortgelijke resultaten bij andere afvalinstallaties, aldus OMRIN.

OMRIN wil de lage schoorsteen best verhogen, "maar dat moet wel betaald worden, vergt een nieuwe vergunning en is door de Gedeputeerde als niet nodig gevonden."

Ontwerpfouten en houtje-touwtje?

"Onzin", zegt Vernooij, "de centrale kostte € 150 miljoen en is gebouwd door een erkend bedrijf. De uitstoot deugt, met uitzondering toen de ventilator in 2015 uitviel. Die hebben we nu dubbel uitgevoerd." En waarom een kleine centrale in Harlingen bouwen in plaats van aansluiten bij een gloednieuwe in het industriële Delfzijl? "In de klimaatdiscussie scoren wij beter dan wie dan ook. Friesland bespaart 75 miljoen kuub aardgas per jaar. De afvaltarieven in Friesland zijn gehalveerd ten opzichte van tien jaar geleden toen het afval in Wijster werd verbrand."

Vernooij geeft wel toe communicatie beter en sneller kan. Volgens het communicatieprotocol moet OMRIN met andere partijen communiceren over een storting. De Veiligheidsregio Fryslân neemt de communicatie naar de inwoners over bij een echte calamiteit.

Welles-nietes

Kortom, geen dialoog maar een emotionele welles-nietes stellingen-oorlog over in wezen natuurwetenschappelijk onderzoek en argumenten. Onenigheid over dioxines in de lucht en op de grond, zoutzuur, stofemissies, storingsuren en niet-functionerende stoompijpen – zelfs door OMRIN 'knalpijpen' genoemd. Op afstand speelt wellicht mee dat het imago van FRYSLIA Zout tanende is, met eerst zoutwinning en bodemdaling op land en vanaf 2020 op zee, vlakbij Harlingen.

Zou het helpen als een onafhankelijke milieuwetenschapper de belangrijkste meningsverschillen met de betrokkenen bediscussieert?

"Dat schiet niet op, want dan staan we daar tegenover elkaar. Iedereen houdt toch twijfels over de betrouwbaarheid van de cijfers van de ander", denkt Hans Gillissen van Stichting Afvaloven Nee. Maar vorig jaar deed hij een handreiking. "Wij willen juist de dialoog herstellen. Samen met burgers, bedrijfsleven en politiek willen we kijken hoe we de milieudoelstellingen kunnen halen: meer circulair hergebruik van grondstoffen en reductie van CO₂-uitstoot. En zonder op de uitkomsten van die zoektocht vooruit te lopen, kan ik mij voorstellen dat we in de nabije toekomst de overcapaciteit van afvalovens terugdringen."